SUOMEN KESTÄVÄN
KEHITYKSEN TOIMIKUNTA
FINLANDS KOMMISSION
FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
FINNISH NATIONAL COMMISSION
ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Annika Lindblom
Pääsihteeri, Suomen kestävän kehityksen toimikunta
Ympäristöministeriö

Aihe: VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta: Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa.

Tulevaisuusvaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan sekä ympäristövaliokunnan yhteinen asiantuntijakuuleminen

Keskiviikko 2.12.2020 klo 10.00 – 12.00

Lausunto

Suomi sitoutui vuonna 2015 pidetyssä YK:n huippukokouksessa globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman, Agenda2030:n, toteutukseen. Agenda2030 sisältää 17 tavoitetta (SDG), jotka tähtäävät köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 on ihmisoikeusperustainen, joten ihmisoikeuksien toteutuminen tulee huomioida sen kaikessa toteutuksessa. Agenda2030:n kantavana ja läpileikkaavana teemana on, että kukaan ei jäisi kehityksestä jälkeen, leave no one behind.

Demokratia ja ihmisoikeuksien toteutuminen ovat edellytyksiä sille, että Agenda2030 ja kestävän kehityksen tavoitteet voidaan saavuttaa Suomessa ja globaalisti. Suomi on sitoutunut YK:n yleismaailmallisiin arvoihin ja toimii kansainvälisen oikeuden, demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Suomalainen demokratia nojaa oikeusvaltioon, jossa perustuslaki antaa vahvan suojan jokaisen yksilön ihmisarvolle ja koskemattomuudelle sekä muille perusoikeuksille.

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta rakentuu hallitusohjelman ja hallitusohjelmaan kirjattujen toimenpiteiden ympärille. Selonteossa ei siis esitellä uusia toimia kestävän kehityksen toteutumiseksi. Selonteon lisäarvo on siinä, että se kuvaa hallituksen toimenpiteet jokaisen 17 tavoitteet toteuttamiseksi tällä hallituskaudella. Tämä selonteko on myös jatkoa Suomen pitkäjänteiselle politiikalle, jossa hallitukset ovat neljän vuoden välein osoittaneet tahtotilansa kestävän kehityksen politiikan systemaattiselle toimeenpanolle. Selonteko on siten arvokas myös tästä jatkuvuuden näkökulmasta.

Suomi on muiden pohjoismaiden rinnalla **kansainvälisten kestävän kehityksen vertailujen kärjessä**. Kestävä kehitys onkin monella tavoin Pohjoismaisen yhteiskuntamallimme keskiössä. Malli tuottaa kestävän kehityksen ratkaisuja, joista hyötyy koko yhteiskunta. Kansainvälisten arviointiraporttien

mukaan Suomi on saavuttanut tai saavuttamassa ne Agenda2030:n päätavoitteet, jotka liittyvät köyhyyden poistamiseen, terveyteen ja hyvinvointiin, laadukkaaseen koulutukseen, puhtaaseen veteen, energian saatavuuteen ja puhtauteen, säälliseen työhön ja talouskasvuun, teollisuuteen ja innovaatioihin, eriarvoisuuden vähentämiseen, kaupunkien ja paikallisyhteisöjen kestävyyteen, sekä instituutioiden ja oikeusjärjestelmän toimivuuteen.

Suomen **suurimmat haasteet** puolestaan liittyvät erityisesti kulutus- ja tuotantotapojen muutostarpeeseen, ilmastotoimiin, luonnon monimuotoisuuden hupenemiseen, merien ja vesistöjen tilaan sekä kehitysyhteistyömäärärahojen alhaiseen tasoon suhteessa bruttokansantuloon.

Monet selonteossa tunnistetut ympäristöhaasteet ovat tyypillisesti kehittyneiden ja teollistuneiden maiden kipupisteitä. Kestävän kehityksen ytimessä on ajatus, että hyvinvointiyhteiskunnan pitää olla myös ekologisesti ja taloudellisesti kestävä. Toisaalta Suomen hiilineutraaliustavoite on kunnianhimoinen ja haastaa ratkaisuihin, jotka ovat myös sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja taloudellisesti kannattavia. Suomi ei siten voi ryhtyä taklaamaan haasteitaan siiloissa, vaan koko valtioneuvoston ja yhteiskunnan tulee olla mukana talkoissa johdonmukaisesti, laaja-alaisesti ja koko yhteiskunnan yhteinen hyvä tekemisen keskiössä.

Toisaalta ilmasto- ja ympäristöhaasteita ei voida ratkaista vain kansallisilla toimilla, vaan niihin pitää tarttua myös **kansainvälisessä ja EU-yhteistyössä**. EU:n uusi kasvustrategia eli vihreän kehityksen ohjelma Green Deal antaa jäsenmaille välineitä edistää ympäristö ja ilmastotavoitteita samalla kun huolehdimme talouden kehityksestä, työllisyydestä ja Euroopan kilpailukyvystä.

Globaalisti Suomella on vastuu jalanjäljestämme ja toimiemme vaikutuksista. Suomen ihmisoikeusperustainen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sen osana kehityspolitiikka ovat tärkeimpiä globaalin vastuunkannon välineitä. Selonteossa Suomen toimia Agenda2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi maamme rajojen ulkopuolella käsitellään erikseen jokaisen tavoitteen yhteydessä, mikä on erinomaista. Toiminta on kansallisesti kestävää vain, mikäli sen vaikutukset myös globaalisti ovat myönteisiä, ts. Suomen kulutuksen ja tuotannon vaikutusten ei tulisi haitata kehitystä maamme rajojen ulkopuolella.

Parhaimmillaan Suomi ja suomalaiset toimijat voivat omalla kädenjäljellään lisätä ihmisten ja ympäristön hyvinvointia globaalisti. Tämä on myös mahdollisuus suomalaisille yrityksille investoida puhtaaseen teknologiaan ja kestäviin ratkaisuihin, joita SDG:iden toimeenpano maailmanlaajuisesti edellyttää. Suomen positiivisen globaalin kädenjäljen kasvattamiseen tuleekin satsata kaikilla talouden ja toiminnan sektoreilla.

Hallituksen konkreettisten toimien esittelyn lisäksi selonteko määrittää ne yleiset periaatteet, jotka ohjaavat kansallista kestävän kehityksen politiikkaa. Nämä **politiikkaperiaatteet** ovat: pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus; johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus; sekä omistajuus ja osallisuus. Nämä samat periaatteet esitettiin jo vuonna 2017 laaditussa ensimmäisessä valtioneuvoston Agenda2030 selonteossa ja ne ohjaavat myös Suomen kestävän kehityksen toimikunnan työtä.

Samoin Marinin hallitus jatkaa jo edellisellä hallituskaudella sovittuja toimeenpanon **seurantaan ja arviointiin liittyviä periaatteita ja käytäntöjä**. Nykyinen hallitus on selonteossa myös sitoutunut kansallisen kestävän kehityksen politiikan arviointiin vuonna 2022. Tällä arvioinnilla hallitus

mahdollistaa mahdollisimman jouhevan siirtymän ja edellytykset menestyksekkäälle kestävän kehityksen työlle myös seuraavalla vaalikaudella, mitä toimikunta lämpimästi kiittää.

Edellä mainitut esimerkit ovat hieno osoitus Suomen poliittisen järjestelmän taipuisuudesta ja kestävän kehityksen politiikan jatkuvuudesta, jota muutokset hallituskokoonpanoissa eivät ole heilauttaneet. Tällaisen **poliittisen johdonmukaisuuden** kautta Suomella on mahdollisuus tehdä ennakoivaa ja vaikuttavaa politiikkaa yli hallituskausien.

Hallituksen tahtotila ja toimenpiteet ovat tärkeitä, mutta Agenda2030:n tavoitteiden saavuttaminen edellyttää **toimia kaikilta yhteiskunnan toimijoilta**. Kuntien ja kaupunkien, yhteisöjen ja järjestöjen, yritysten ja yksittäisten kansalaistenkin teoilla on valtava vaikutus. Yhdensuuntaisilla ja samoihin tavoitteisiin pyrkivillä teoilla yhteiskunnan eri sektoreilla saavutamme tavoitteet varmemmin.

Kestävän kehityksen toimikunta ja sen monitoimijajäsenistö on avainasemassa kestävän kehityksen valtavirtaistamisessa ja Agenda2030:n laaja-alaisessa toteuttamisessa kaikilla yhteiskunnan lohkoilla. Toimikunnan vuonna 2014 hyväksymä **kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus** ja sen toimeenpanoa tukeva toimenpidesitoumustyökalu ovat mahdollistaneet sidosryhmien laajamittaisen osallistumisen Agenda2030:n konkreettiseen toimeenpanoon. Suuri joukko suomalaisia yrityksiä, kouluja, kuntia, järjestöjä ja yksityishenkilöitä on tehnyt jo yli 2400 konkreettista kestävän kehityksen toimenpidesitoumusta Agenda2030:n toteuttamiseksi omassa toiminnassaan ja arjessaan.

Seuraava askel kansallisessa kestävän kehityksen työssä on **Agenda2030 tiekartan laatiminen** vuoteen 2030 asti. Tämä on kirjattu hallitusohjelmaan ja hallituksen toimintasuunnitelmaan, ja sen valmistelussa laajapohjaisella kestävän kehityksen toimikunnalla tulee olemaan keskeinen rooli vuoden 2021 aikana. Agenda2030 tiekartassa on kyse ylivaalikautisesta raamista, joka kertoo mihin asioihin meidän tulee Suomessa keskittyä seuraavan kymmenen vuoden aikana, jotta saavutamme ne tavoitteet, joihin olemme Agenda2030 loppuasiakirjassa sitoutuneet. Tiekarttatyötä on kuluvana syksynä pohjustettu esiselvityksellä ja varsinainen laadintaprosessi käynnistyy ensi vuoden alussa. On tärkeää, että kaikki poliittiset puolueet ja sidosryhmät osallistuvat tiekartan valmisteluun. Vain siten voidaan varmistaa poliittinen ja yhteiskunnallinen sitoutuminen yli hallituskausien.

YK:n 75-vuotisjuhlavuonna Suomessa on syytä olla ylpeitä kestävän kehityksen työstämme ja maineestamme maailmalla. Hyvä vientituote ei aina edellytä insinööriosaamista. Suomen poliittisen johdon sitoutuminen, avoin keskustelukulttuuri sekä haasteiden rehellinen tunnustaminen ja niihin määrätietoisesti tarttuminen luovat erinomaiset edellytykset pitkäjänteiselle ja johdonmukaiselle kestävän kehityksen politiikalle yli hallituskausien.
